

ה: עין משפט
נר מצוה

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

מסורת הש"ס

16 לקמן י. סח. ג.ג.
17 דר"ל ור"י ר"ש.
18 ספ"א: כולו א"ק
19 מייב"ה. (ד) שמואל.
20 פ"י שכן דרכו לילך
ולחייק. ר"ל. (1) [לקמן
טו. י.] (2) ר"ל מ"ז ור"י
ר"ש.

הגהות הגר"א

[א] ר"י ד"ה ולמאן
דלמחר כ"י לא תפטר
היכא. ר"י הוא דף
הקודם.

ריבוי הגנאל

אמר רבא וכוליה כי שריית
בור בינייהו אחין [כוליה]
מבור וסקרין בר מקרין
נר: מה שור ובור שריית
להויק ושמייתן עליך אף
אני אביא האש. מה לשור
שכן יש בו רוח חיים בור
יובח שאין בו רוח חיים.
מה לבור שחלתו עשייתו
לזוק שור יובח חזרו הדין
כ"י וכן ב"ב. ואלא לפאי
הלכתא פלגיניהו רחמנא.
ואוקמה רבא להלכותיה.
קרן לחלק בין [תמה]
למועדת. שן ורגל לפטור
ברשות הרבים בור לרבון
לפטור בו את הכלים. ולר'
האדם. אש לרבון לפטור
בו את התפוס כדבעין
לפיכח לקמן. לר' יהודה

כי שרית בור בינייהו אתיא כוילהו. מה שפ"י הקונטרס דען אחי
מבור ואש דכי פרכת מה לאש שכן מועדת לאכול זין ראי
לה זין שאין ראי לה תאמר בשן שאין מועדת לאכול אלא נראה
לה וקשה דלא אשכחן שאינו ראי בשן דאם אכלה דבר שאין ראי
לה לא הוי מולדה דען אלא מולדה
דקרן כיון דאין הנאה להיקה ואי
דמתחייב נשום עיניו יליף מאש
נמי אחי כפולגא דדינא או מאש
לחודיה ומייהו י"ל לפירוש הקונטרס
דשפיר פרכין פירכא דלא שייכא בשן
דנראה אורבה קרן עדיפא שכונתו להויק
אפילו קרן נמי אתיא אלא למאי הלכתא
כתביניהו רחמנא להלכותיהו קרן י'חלק בין
חמה למועדת שן ורגל י'לפטורן ברשות
הרבים בור י'לפטור בו את הכלים י'ולרבי
יהודה דמחייב על נוקי כלים כבור י'לפטור
בו את האדם אדם י'לחייבו בארבעה דברים
אש י'לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה
דמחייב על נוקי טמון באש לתאוי מאי
לאתוי

לכנסו רחמנא פרכי. שור ומצנה ומייהו אש מינייהו דכי פרכת
מה לקרן שכן כוונתו להיק אלא למימנ מה לנן שיש
נאה להויק קרן יובח ולכך דלמחר מצנע זה אדם מימי הכי כי
פרכת מה לשור שכן כוונתו
לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מינייהו
הדר אמר חדא מתרתי לא אתי אמר רבא
וכוליהו כי שרית בור בינייהו אתיא כוילהו
כמה הצד לבר מקרן משום דאיכא למיפדך
מה לכוליהו י'שכן מועדין מתחילתן ולמאן
דאמר אורבה קרן עדיפא שכונתו להויק
אפילו קרן נמי אתיא אלא למאי הלכתא
כתביניהו רחמנא להלכותיהו קרן י'חלק בין
חמה למועדת שן ורגל י'לפטורן ברשות
הרבים בור י'לפטור בו את הכלים י'ולרבי
יהודה דמחייב על נוקי כלים כבור י'לפטור
בו את האדם אדם י'לחייבו בארבעה דברים
אש י'לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה
דמחייב על נוקי טמון באש לתאוי מאי
לאתוי

נמי משום דאין ראי לבור דלמחר למוח כהכלא חל כלים חשיב ליה לקמן
אין ראי דלא מוקף להו הכלא ואש"פ דכלים חדמי מפקעי כהכלא
דלמחר כקוף פרכה הפכה לקמן (דף טז.) מ"מ יש כלים שאין מתקלקלים
כהכלא וא"ת והיכי אחי אש מבור ומד מאיך מה לאיך שכן אין כח
אחר מעורב בו תאמר בשן דכח אחר מעורב בו דהוי קולא מדפריך
בסמוך גבי אכנו וסקיטו ומשאו מה לבור שכן אין כח אחר מעורב
בו י"ל דבור שבעשה בלא כח אחר חמור מאכנו וסקיטו שלל היקו
כהליכתן אלא לנכר דייחיה ולא נעשו בור אלא ע"י כח אחר אבל
אש שהולך ומזיק כהליכתו ע"י כח אחר חמור מבור שאין הולך
ומזיק אלא בתקומו והא דקאמר בסמוך אש מוכיח שכן כח אחר
מעורב בו וחייב ה"פ אש"ג דכח אחר מעורב בו וחשיבי ליה כאלו
נעלמו עושה את הכל וחייב משום חזיו ה"פ אש"ג דכח אחר מעורב
בו חשויים כאלו נעלמו עושה את הבור הזה בלא כח אחר אי נמי
היינו דפריך מה לאש שכן כח אחר מעורב בו דייחיה י'חמור יומר
שע"י אה הולך ומזיק למרחוק מה שאין כן באכנו וסקיטו ומשאו וא"ת
והיכי אה כוליהו מאש ובור מה לאש ובור שכן מעשיו גרמו לו
דמתפרש לקמן כקוף פרכ שני (דף טז.) וא"ת מבור ורגל היכי אחי
האש י"ל דלא חשיב אש מעשיו גרמו לו כיון שרשות מסייעו וא"ת
מבור ואדם נמי היכי אחי אה מה לבור ואדם שכן מעשיו גרמו לו וי"ל
דלחו מבור ואדם ישן או נופל מן הגג כרוח שאינה מזינה דמי
כדאמר לקמן כקוף פרכ שני (דף טז.) וא"ת מבור ורגל היכי אחי
מה לבור ורגל שכן היקן מזוי דלקמן חשיבין בור היקו מזוי וי"ל
דאין בור היקו מזוי טפי מאחרים ולא קאמר לקמן הכי אלא להוכיח
חומרא אחת ששזה בבור וכוילן: **שבן** טועדין וכו'. אין
לפרש שמשלמין נוק שלם דאם כן קרן נמי אחי כיון דלא כתיב אלא
מפרש ר"ת דמועדין מתחילתן היינו שדרכן להיק משא"כ בקרן דתסם
שוריים בחוקת שימור קיימי למ"ד¹ פלגא דניקא קנסא ולמ"ד אדרבה
קרן עדיפא היינו למ"ד² דפלגא ניקא ממונא שדרכו להיק ולא קיימי
בחוקת, שיקור ולא כמו שפירש הקונטרס דלא איתפרש היכא:
יג **להלכותיהו**. הוה מזי למימנ דכוליהו איטריך למיכתב
דאי לא כתיב אלא הוה נפקא מחד מהנך
ובור הוה פטרי כהו כלים ואי יליף מחד מהנך ומאש הוה פטרי כהו
טמון ומתני' לא קמי אלא להגדיל תורה ויאדיר: **בור** אפסור בו
את האדם. אגב אורחיה נקטיה דבור לא אחי מכוליהו:
אש אפסור בו את הטמון. הוה מזי למימנ לחייב בו את הכלים דאש
לא אחי מצעלי חיים אלא אחד מינייהו ובור דפטור בו את הכלים:
א

מבור ואש דכי פרכת מה לאש שכן מועדת לאכול זין ראי
לה זין שאין ראי לה תאמר בשן שאין מועדת לאכול אלא נראה
לה וקשה דלא אשכחן שאינו ראי בשן דאם אכלה דבר שאין ראי
לה לא הוי מולדה דען אלא מולדה
דקרן כיון דאין הנאה להיקה ואי
דמתחייב נשום עיניו יליף מאש
נמי אחי כפולגא דדינא או מאש
לחודיה ומייהו י"ל לפירוש הקונטרס
דשפיר פרכין פירכא דלא שייכא בשן
דנראה אורבה קרן עדיפא שכונתו להויק
אפילו קרן נמי אתיא אלא למאי הלכתא
כתביניהו רחמנא להלכותיהו קרן י'חלק בין
חמה למועדת שן ורגל י'לפטורן ברשות
הרבים בור י'לפטור בו את הכלים י'ולרבי
יהודה דמחייב על נוקי כלים כבור י'לפטור
בו את האדם אדם י'לחייבו בארבעה דברים
אש י'לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה
דמחייב על נוקי טמון באש לתאוי מאי
לאתוי

להלכותיהו. למה שיש צוה מה שאין צוה: **לפטורן כרשום הרבים**. דכתיב צוה [שמות כג] ובער כשדה אחר ללא חייבין אלא כרשות היקו:
פלוגמא דרבי יהודה ורבנן לקמן בשילהי פרק שור שנגח את הפרה (ג.ג.). ודרשה דבור נראה בעיני דכדי נסוב לה דלא בור איטריכא ליה
למיכתב דהא מכל תרי מינייהו לא נפק דכוליהו דרכן לילך ולהויק לנר מבור אלא אידי דררשי להלכות האחרים נקט לה נמי: **לפטור**
בו אש האדם. כדדרשין [לקמן כח:] שור ולא אדם: **אדם**. להכי כתיב רחמנא: **לחייבו כרענע דכריס**. כער ריפוי שבת ונושט משא"כ ככל
הוי: **לפטור בו אש הטמון**. שאם היו נגדים טמונים נגדים פטור המצער דכתיב ביה [שמות כג] או הקמה ודרשין בשילהי הכונס
אין [לירי [לקמן דף טז.] מה קמה בגלוי אף כל גלוי לאסוקי טמון דלא מה שאין כן בשור ובור ומצנע ורבי יהודה קא פליג תתם:
לאחוי